

Vestnik meščanskih šol.

—c Vprašanje knjig za meščanske šole. Če pomislimo, da smo imeli pred vojno Slovenci le eno meščansko šolo, danes pa je število meščanskih šol brez dotične doseglo dvajsetdeve, moramo biti tega napredka odkrito veseli. Z neverjetno naglico je ljudstvo spoznalo velik pomen teh pristno ljudskih izobraževališč. Velika škoda je, da boleha slovenska meščanska šola že iz vsega početka na n; za meščanske šole potrebnega kvalifikativnih hibah, ki bi jih oblasti ob pravem razumevanju lahko odpravile. Predvsem čiranege učiteljstva in ga bo, če se ne motim, čez dalje manj. Izpiti so strogi, kar je prav. Prav pa ni, da se ne pripozna meščanskemu učiteljstvu za večjo kvalifikacijo nikakršna plača. Drugi vzrok slabe notranje konsolidacije meščanskih šol se imenuje šolska knjiga. Imeli smo sicer že pred vojno nekaj slovenskih knjig za meščanske šole, a te so pošle, in nove izdaje kapljajo počasi kakor dež v preteklem letu. Tudi niso nove izdaje posebno srečno preurejene. O opremi sploh ni da bi govorili. Posebno se tiče to knjig za drugo skupino. Najbolj pogrešamo knjig za prvo skupino. Ti učitelji vzgojui narodni in državni čut, učii spoznavati našo in naših bratov zgodovino, pokaži učencem domovino v vsi njeni krasoti in se za ostale države brigaj kolikormoči malo. Dobro in prav! Skrajni čas je, da smo se lotili spoznavanja nas samih. Povejte mi pa le, kako! Imamo hvala Bogu Brinarjevo Čitanko. Mimgrede bodi povedano, da bi bila lahko v posameznih zvezkih za polovico tanjša in zato cenejša. Saj v teh treh urah, ki so nam jih še pustili za pouk v materinščini, ne moremo predelati niti desetine vsebine. No, bodimo Brinarju za Čitanko hvaležni. A kaj naj počnemo pri zgodovini in zemljepisu? Samo pripovedovati in pisati v tem ničlo odmerjenem času? Na ta način ne pridemo nikamor. In kaj se to pravi, pri tako važnih predmetih, v tako važnih časih, naj pomislijo vsi, ki jim je do prave vzgoje naše mladine. Baš sem čul te dni, da ima Brinar zgodovino za meščanske šole že spisano, da pa so težkoče s cenzuro. Seveda, če pride delo v cenzuro raznim strokovnjakom, ki imajo vsak svojo misel, potem je avtorju težko, da bi ugodil vsem. Mi pa čakamo! Vrh vsega se pa zgodi, da se lotita dela kar dva, ki ničesar ne vesta drug o drugem, kar je za naše skromne razmere velik greh. Često smo se že domenili, naj vsak pisatelj, ki prične ali misli pričeti pisati šolsko knjigo, to objavi v stanovskem glasilu. Čemu dvojno delo? Pred daljšim časom mi je navedel nadzornik Fink, da ima zbrano gradivo za zemljepisno knjigo za meščanske šole in bi pričel z delom, če bi vedel, da ni pričel kdo izmed tovarišev. Nujno je potrebno, da stopijo pisatelji v tem oziru v stik, sicer hojo čakali drug na drugega, mi bomo pa tudi čakali in učili zemljepis in zgodovino na — prste! Pozivamo tovariše naj takoj vsak javi če, in kaj misli pisati. Knjige za prvo skupino se hojo dale s pridom uporabljati tudi če bi bil načrt no sprejetju zakona o meščanskih šolah predružen tako ali tako. Drugače je z ostalima skupinama. Tu moramo počakati definitivne ureditve meščanskih šol potom zakona. Zato nisem n, pr. nadaljeval doslej geometrije, od katere je bil prvi zvezek že pri oblastvenem cenzorju. Danes še ni dognano, bo li meščanska šola tri ali štirirazredna in v koliko bojo Srbi hoteli upoštevati naše želje po onem tipu meščanskih šol, ki je nam najbolj potreben, tip industrijske in kmetijske meščanske šole. Knjiga o svetovni, posebno pa o naši zgodovini in knjiga o zemljepisu, posebno z ozirom na našo državo, pa lahko izide boljše danes nego jutri, ker se taka knjiga lahko uporablja ob vsakem načrtu. Želel bi le, da bi bila taka knjiga — posebno zemljepisna — enodelna, ki bi jo učenec oddal učencu in, ki bi v njej lahko učitelj, bodisi v kateremkoli razredu, poiskal in določil za pouk tisto, kar bi potreboval. Drag. H.

Naše nar. prosvetno delo.

NAŠE IZVENŠOLSKO DELO.

Zakaj se zahteva od učiteljstva izvenšolsko delo? Prvič je dolžnost vsakega inteligenta, izobraževati ljudstvo; drugič je pa ravno učiteljstvo po svojem položaju najbolj pripravno za ta posel.

Da pa je ravno učiteljstvo dolžno tudi zunaj šole delovati, je vzrok v tem, ker se njegovo delo ne sme končati pri učencu, ko stopi iz šole. Iz tega sledi, kar je potreba: 1. reforma ljudske šole, da bo res eno z življenjem in 2. se mora obvezni pouk raztezati v tej ali oni obliki še čez

Mladine ne smemo pustiti iz rok! To je, česar ne smemo pozabiti. A mladina mora tudi vedeti, da jo hočemo izobraževati in da je dolžna se udeleževati tega izobraževanja.

Pouk v ljudski šoli se mora tako urediti, da ne bo učenec že naprej računat, češ toliko in toliko časa še, potem sem pa prost. Vedeti mora, da se njegova izobrazba ne konča s 14. letom, spoznati mora, da je zanj koristno, če se še dalje izobrazuje, in da se vsak uči tako dolgo, dokler živi.

Ves ta način in potek mladeniške in deklishe vzgoje mora biti uravnan. Dokler se to ne zgodi, naj bi se ustanovili prosvetni odbori s centralami in poedinimi krajevnimi odbori. Ti bi o vsakem kraju vodili sledečo statistiko: 1. Katera društva, naprave, zavodi itd. že obstojajo v istem kraju. 2. Kaj se je do sedaj v kraju sploh storilo za povzdigo izobrazbe in kulture. 3. Kaj bi kazalo najprej začeti, da bi se ljudstvo pridobilo za kulturne namene.

Po tej statistiki razdeljuje prosvetni odbor delo med učiteljstvo in vodi natančno statistiko, kaj naj kdo dela in kaj doseže. V tem oziru, t. j. v našem izvenšolskem delu je treba sistema.

Za mnoge panoge izvenšolskega dela potrebujejo mnogi učitelji naobrazbe. Prirejati se bodo morali v tem smislu različni kurzi.

Delo za narod se torej ne sme prepustiti slučajem, ampak se mora krajevno in programatično urediti, spraviti v sistem, kakor vsako drugo delo. Potem bo uspeh večji pri narodu, in naša kvalifikacija o tem delu bo le tačas mogoča.

Točka o izvenšolskem narodno prosvetnem delu je del našega stanovsko-kulturnega programa. —r—

Šolski odri.

—šo Šolska veselica v Stični. Na dan Svečnice — 2. febr. — je priredila tukajšnja šolska mladina in odrasli diletanti ob 3. uri v društveni dvorani veselico z predstavo »Hanice pot v nebesa«. Četudi ni bila veselica priglašena po časopisih, se je vendar v veliki dvorani zbralo toliko ljudstva, da je bila sobana natlačeno polno občinstva do zadnjega kotička. — Smelo rečemo, da se je igra, obstoječa iz raznih prizorov glede deklamacij, petja, igre, govorov in godbe prav dobro izvršila, za kar moramo vse učiteljstvo, ki se je potrudilo z organizacijo te veselice, javno pohvaliti. Šolski otroci in odrasli so popolnoma zadostili svoji nalogi. Posebno hvalo zasluži gospod nadučiteljvoditelj Karol Gorišek, ki se je potrudil, da je veselico vodil in diletante učil ter tako pripomogel k splošnemu veselju uspehu. — Ker je vsa prireditev imela tudi dober gnotni uspeh ter je pokazala marljivost in spretnost našega učiteljstva in v obče nadarjenost šolske mladine, kakor tudi odraslih diletantov in diletantin, moramo se tega pojava v istini razradostiti. S tem je razviden dokaz, da naše učiteljstvo z njegovim voditeljem g. K. Goriškom tudi pri izvenšolskem delovanju — v kulturnem delu — zadošča svoji odgojno — poučni nalogi, kajti s takim delovanjem se oživlja narodna in državljanska zavest učiteljstva, ki žanje lepe uspehe na narodnem prosvetnem polju. — Vivat sequens! —

Šolske ljudske knjižnice.

—pk. V Limbušu obstoja v šoli ljudska knjižnica že 20 let. Knjižnico upravlja ves čas tov. A. Godec. Knjižnica ima 75 knjig, ki so povečini darovane, le v zadnjih letih so se nakupili novi spisi. Ljudstvo pridno čita in si knjige izposojuje. Neka viničarka je prečitala že skoro vsa dela. Knjižnica se nahaja v šoli, a je last »Kmečkoga bralnega društva za Limbuš in okolico«. To društvo je ustanovilo učiteljstvo, ki je istotako samo zbralo knjige za knjižnico. Za časa nemškutarije je bilo društvo velikega narodnega pomena.

—pk. V Dobrni pri Celju ima šola šolsko - ljudsko knjižnico, ki obsega 365 vezanih knjig. Knjige učiteljstvo izposojuje šolski mladini in odrastlim.

Ljudska predavanja.

—pp. Roditeljski večeri in ljudska predavanja. Poleg šolskih odrov in šolskih-ljudskih knjižnic so v našem stanovsko-kulturnem programu tudi roditeljski večeri in vzgojna ter poljudno znanstvena, podučna predavanja, ki naj se vrše za ljudstvo v šoli. Že na zborovanju v Radovljici pred 15 leti si je postavilo slovensko učiteljstvo to točko v svoj program. Zamislilo si je to tako, da si pridobija za predavanja predavatelje izmed inteligence oziroma, da si medsebojno po-

in tovarišic, ki bodo voljni se odzvati povabilu tovarišev in priti predavati na njihovo šolo. — O takih predavanjih, ki jih bo priredilo učiteljstvo po šolah, bomo priobčevali tudi kratka informativna poročila, samo prosimo poročevalce, da so s svojim poročili res kratki (zaradi prostora v listu) in nam le informativno poročajo o predavanjih s par vrsticami.

Književnost in umetnost.

Vse pod tem zaglavjem navedene knjige, muzikalije, tiskovine i. t. d. prodaja in sprejema zanje naročnino knjigarna »Učiteljske tiskarne v Ljubljani«, Frančiškanska ulica šte. 6.

—k »Prosvetni Glasnik« iz Skoplja prinaša v svoji 2. številki obširen informativen članek o »Učiteljski tiskarni« v Ljubljani. List ureja tov. Milosavljevič.

— Josip Stritar. Sodnikovi. V Ljubljani 1922: Izdala Zveza kulturnih društev. Založila Tiskovna zadruga. »Prosveti in zabavi« 4. zvezek. Strani 173. Cena broš. 7 Din. po pošti 75 para več. Stritarjevi romani in povesti, ki so izhajali pred 40. leti imajo tudi še sedaj svojo vrednost in privlačnost. Zadnji najboljši samostojni roman Sodnikovi, ki je izšel leta 1878, in v katerem se odlikuje Stritar zlasti v slikanju kmetijskega življenja, je izšel sedaj v ponatisu pri Tiskovni zadrugi. Ker so Stritarjevi spisi redki, pa bo zelo dobro služil šoli in knjižnicam. Naroča se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Prešernova ul. 54.

—k »Blagajna velikega vojvode.« Ta zabavni in zanimivi roman proslulega švedskega romanopisca, Franca Hellerja je pravkar izšel v ponatisu v založbi »Jutra«. Obsega 164 strani velike osmerke z dvobarvnim naslovnim listom, ki ga je oskrbel Saša Santel. Vsebina romana je zelo pestra. Dogodki, ki sleda s kinematografsko brzino in nepričakovanostjo ter presenečajo bračca z svojo slikovitostjo in zanimivostjo. Pariz, London, Nica s svojim iznimnim razkošjem, morje — to je zunanji okvir dejanja, ki se plete v najvišjih krogih, pa obenem med zločinc, pustolovci itd. in ki se konča z veselo in zadovoljivo poroko. Čtivo, kakor je ta roman, je lahko in duhovito ob enem pa zanimivo, zato ni čuda, da je roman zelo ugajal že ko je izhajal v podlistku, in da je tudi sedaj povpraševanje po ponatisu zelo živahno. Sai je glavni junak romana oni Filip Collin, čegar »Prigode« so že skoraj razprodane. Cena 10 Din. po pošti — 75 Din več.

Iz naše organizacije.

Iz glavnega odbora UJU v Beogradu.

+ Poročila sej Glavnega Prosvetnega Sveta: Gl. Odb. UJU je sklenil na seji 16. XII. p. l. da bodo učitelji - člani Gl. Prosv. Sveta obveščali Gl. Odb. o vseh zadevah o katerih bo razpravljal in sklepal Gl. Prosv. Svet.

+ Učiteljska matura: Gl. Odb. UJU je sklepal na svoji seji 26. XII. p. l. o dopisu ljubljanskega poverjenjstva glede verzije o priznanju učiteljske mature s srednješolsko maturo in sklenil, da izvrši svojo dolžnost.

Iz poverjenjstva UJU v Ljubljani.

+ Delo na načrtu šolskega zakona. Nekatera društva nam pošiljajo svoje izpremembe k načrtu šolskega zakona enostavno na tiskanem načrtu, kar ne daje jasnega pregleda in nam otežkočuje naše nadaljno delo. Prosimo ponovno tovariše, da nam izpremembe vsakega člana napišejo v posebnem odstavku in samo na eni strani papirja pisano, ker nam to olajša zelo mnogo nadaljno delo.

Društvene vesti.

+ Slovenjebistriško učiteljsko društvo zboruje v četrtek, dne 16. februarja 1922 ob 10. v deklisiki šoli v Slov. Bistrici. Dnevni red: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Društvene vesti in dopisi. 3. Izpreminjevalni predlogi k Radojevičevem načrtu šolskega zakona. Načrt je enketa predelala, glavni poročevalec je tov. Planer. 4. Slučajnosti. Z ozirom na važnost 3. točke, pričakuje odbor, da ne manjka nobeden član društva.

+ Učiteljsko društvo za Kočevski okraj zboruje dne 18. t. m. točno ob 10. uri v osnovni šoli v Kočevju. Na dnevnem redu je poročilo predsednika, volitve naših zastopnikov, razgovor o VI. Radojevičevem načrtu zakona o narodnih šolah, slučajnosti i. dr. Stanovska disciplina nas veže, da se udeležimo tega važnega zborovanja. Odsotnost se mora opravičiti.

+ Učiteljsko društvo za Maribor in bl. okolico ima v petek, dne 17. februarja popolne ob 15. (3.) uri v risalnici deške mešč. šole svoj občni zbor. Na dnev-

davanje »O našem izvenšolskem delovanju.« (Tomazič). Brez izgovora vsi na občni zbor!

+ Marnberško učit. društvo je na sestanku na Muti dne 26. januarja — katerega se je udeležilo 15 tovarišev (šic) iz Marnberga, Vuzenice in Mute — razpravljalo o Radojevičevem načrtu šol. zakona. Odposlal se je brzojavni protest na ministra prosvete Svetozarja Pribečeviča in na Glavni odbor UJU. Beograd. O posameznih točkah načrta so referirali tovariši (ice) iz Vuzenice in Mute. Pri tem so se vpoštevali dobri nasveti poslani od tovarišev iz Brezna in Ribnice. Po živahni debati so se sprejeli izpreminjevalni predlogi, ki se odpošljejo »Poverjenjstvu UJU v Ljubljani«.

+ Celjsko učiteljsko društvo je imelo dne 6. januarja t. l. svoje glavno zborovanje v Celju. Kljub ugodnemu vremenu se je tokrat pogrešalo mnogo tovarišev in tovarišic celo iz najbližje okolice!

Delovanje društva.

Iz tajniškega poročila posnemamo, da je imelo društvo v preteklem društvenem letu 10 strokovnih predavanj, udeležba pri vseh zborovanjih je bila zadovoljiva ter da šteje društvo danes 140 članov. Blagajna izkazuje 41.487,13 K ter 38.676,00 K izdatkov. Pedag. krožku v Mariboru se nakaže vsota 500 K, društvu vpokojencev 200 K, rez. fondu 600 K, Učit. konviktu namesto razpr. blokov 400 K ter domačemu šolskemu slugi 400 K.

Članarina.

Članarina za prih. leto znaša 400 K.

Predavanje o Zupančiču.

Na sporedu je bilo tudi prav zanimivo in poučljivo predavanje tov. Anice Černejeve o temi: Oton Zupančič kot otroški pesnik. Aplavz je dokazal, kako izborna obvlada naša tovarišica to snov, tov. predsednik se ji je zato v imenu udeležencev prav prisrčno zahvalil.

Novi odbor.

Novi odbor se je konstituiral tako: Sivka, predsednik; B. Serajnik, podpredsednik; Žagar, tajnik; M. Wudler, blagajnik; Pregelj, pevovodja; Gobec, knjižničar ter Schreinerjeva in Petrovič, odbornika. — Prihodnje zborovanje na Svečnico!

+ Učiteljsko društvo za radovljiski okraj je imelo svoj občni zbor dne 14. januarja t. l. na Jesenicah. Odposlala se je Nj. Veličanstvu brzojavna čestitka povodom zaroke.

Predavanje.

Tov. Šega: Naše strupene in nestrupene kače.

Blagajna.

Blagajniško poročilo je bilo odobreno.

Volitve.

V odbor: predsednik: Janko Baraga, podpredsednica: Katarina Drol, blagajničarka: Amalija Jeglič, tajnik: Drago Hudé, odbornika: Leopold Baebler in Franc Klavora. Namestniki: Ažman Josip, Schiffrer Egidij in Jeraj Valerija. Pregledovalca računov za prihodnje leto: Šivič Melita in Flere Franc. V prosvetni odsek: Šega Ivan, Pibovec Leo in Klavora Franc; v pedagoški: Janko Baraga, Drago Hudé, Katarina Drol, Franc Flere in Jeraj Valerija; in v gospodarski: Šemerl Ivan, Schiffrer Egidij in Blažič Drago.

Šolski zakon.

Za pretres šolskega zakona so bili izvoljeni trije odseki: I. Baebler, Drol in Jeraj; II. Stupica, Menard, Blažič; III. Bulovec, Šega in Schiffrer.

Članarina.

Za domače društvo se je zvišala na 40 K, skupna tedaj 280 K.

Nabiranje denarja v šolah.

Pošlje se na UJU. Poverjenjstvo predlog glede preprečenja nabiranja denarja za razne namene po šolah.

Okrajni šolski sveti.

Sklene se staviti na UJU. Poverjenjstvo predlog, da naj se vsi stari člani okr. šol. sveta izmenjajo.

Draginjski razredi.

Sklene se na podlagi gotovih in neizpodbitnih podatkov ter primerjalne tabele zahtevati, da se radovljiski okraj pomakne v višji plačilni razred.

Na gori omenjeno čestitko je dne 19. t. m. prejelo društvo sledeče pismo:

Kанцелария Негово Величества Краља Београд, 16. I. 1922. г. Учительству радовљишкога орајног друштва. Негово Величанство Краљ захваљује топло на израженој радости и честитци, које сте Му и приликом Негове веридбе. В. д. Шефа кабинета пуномоћни Министар.